

1. Plagen of pesten?

Een definitie van pesten op school luidt als volgt: "Pesten is het systematisch uitoefenen van psychische en/of fysieke mishandeling door een leerling of een groep leerlingen van één of meer klasgenoten, die niet (meer) in staat zijn zichzelf te verdedigen." Een definitie van plagen op school luidt als volgt: "Bij plagen zijn beide partijen gelijk aan elkaar, loopt niemand schade op en blijft de waardering voor elkaar bestaan".

Plagen is niet hetzelfde als pesten. De verschillen zou je zo kunnen aangeven:

Plagen	Pesten
gelijkwaardigheid	machtsverschil
wisselend "slachtofferschap"	hetzelfde slachtoffer
humoristisch	kwetsend
af en toe	vaak/voortdurend

2. Manieren van pesten:

- Lichamelijk pesten (duwen, slaan, bang maken, dreigen met geweld)
- Pesten met woorden (beledigen/uitschelden, uitlachen, op sociale media iemand uitschelden)
- Buitensluiten/negeren
- Pesten als het gepeste kind er niet bij is (bv. roddelen, kan ook digitaal)
- Digitaal pesten (foto's/filmpjes bewerken, iemand uit een app-groep gooien, dreiging via Facebook etc.)

Signaleren van pestgedrag is zeer belangrijk. Zie bijlage 1: Signaalkaart Pesten

3. Doel pestprotocol basisschool De Wonderboom

Om pestgedrag op een adequate manier aan te pakken heeft De Wonderboom dit pestprotocol opgesteld. Het doel van dit pestprotocol is leerkrachten handvatten aan te reiken om pestgedrag aan te pakken. In eerste instantie is ons streven natuurlijk pestgedrag te voorkomen. In het volgende hoofdstuk staat hoe wij dit trachten te bereiken.

4. Preventief pestbeleid

De Wonderboom vindt een goed pedagogisch en sociaal klimaat zeer belangrijk. Dat uit zich in aandacht voor normen en waarden die we vanuit de identiteit van de school belangrijk vinden. Daarnaast werken we in groep 1 t/m 8 gericht met de methode 'De Kanjertraining'. Met behulp van Kanjertraining bevorderen we dat kinderen opgroeien tot zelfstandige, sociaal vaardige en betrokken mensen. We leren ze hoe ze rekening kunnen houden met anderen, de Kanjerlessen zijn erop gericht de groep sterker te maken en een gezonde ontwikkeling te ondersteunen.

Door regels en afspraken zichtbaar te maken, is het voor iedereen duidelijk wat het gewenste gedrag is in de groep en op het schoolplein. De volgende regels hanteren we (bijlage 2 poster van De Gouden Regels):

1. Wij zijn aardig voor elkaar, dan blijft het gezellig, het hele jaar!
2. Iedereen is anders, al zijn we groot of klein, je mag jezelf zijn.
3. Kunnen we het even niet alleen, dan zijn er anderen om ons heen.
4. Ruzie lossen we met praten op. Lukt dat niet, dan zoeken we de juf of meester op.
5. Ik, jij, hij of zij... iedereen hoort erbij!
6. Zegt een ander iets, zeg dan even niets.
7. Uitlachen doet pijn, lachen is fijn!
8. Spullen van jou, spullen van mij, we zorgen ervoor, dan blijven we blij.
9. Rennen doen we op het schoolplein, binnen moet het rustig zijn.
10. Doet iemand iets goed, we geven een compliment voor wat de ander doet.

De docent vragenlijsten worden door elke groepsleerkracht ingevuld. Ook vullen de leerlingen van de groepen 3 t/m 8 de leerlingvragenlijsten in. In groep 1 en 2 wordt de sociaal- emotionele ontwikkeling bijgehouden in MKG en wordt er 2 keer per jaar een sociogram bijgehouden. In een groep is het soms nodig om de groepsontwikkeling een extra impuls te geven. De intern-begeleider, de groepsleerkracht en directie overleggen welke interventie er gedaan wordt.

Daarnaast worden elk jaar door de leerkracht samen met de kinderen afspraken per groep gemaakt. De afspraken worden gemaakt op het leeftijdsniveau van de kinderen en krijgen een plaats in elke klas. We hopen zodoende dat er een preventieve werking van uitgaat en spreken de kinderen, die zich niet aan de gemaakte afspraken houden, daarop aan. Op school stellen we het onderwerp pesten regelmatig in de lessen/dagopeningen aan de orde. Zeker als het actueel is tijdens bijvoorbeeld 'De week tegen pesten'.

5. Aanpak van pestgedrag in 7 stappen

Vooraf:

- *Iedere melding van pestgedrag dient serieus genomen te worden en te worden geverifieerd. De leerkracht dient **altijd** hulp te bieden aan de gepeste leerling en begeleidt de pester.*
- *Melden van pesten is géén klikken!*
- *Alle gespreksverslagen en documenten moeten worden vastgelegd in Parnassys. Hiervoor is een speciale notitie.*

Op het moment dat een leerkracht of een leerling pesten signaleert of een ouder of een collega melding maakt van pestgedrag, worden de volgende stappen ondernomen.

Stap 1

Stimuleer de leerlingen de situatie zelf op te lossen (onder begeleiding). Wanneer dit is gelukt, is er verder geen actie van medewerkers van de school vereist. Wel belangrijk om het goed in de gaten te blijven houden en te observeren. Elk signaal van pesten wordt serieus genomen.

- Leerlingen proberen het zelf op te lossen
- In de gaten houden.
- Notitie in Parnassys (pestincidenten)

Stap 2

Wanneer de pestsituatie niet wordt opgelost en het pesten voortduurt (signalen vanuit leerlingen, eigen observaties, melding vanuit ouders/collega's) worden ouders, Interne Begeleiding en APC op de hoogte gesteld.

- Ouders beide partijen op de hoogte stellen
- IB/APC op de hoogte stellen
- Indien nodig APC inschakelen voor advies/hulp in aanpak

Stap 3 (gesprek slachtoffer)

De leerkracht spreekt binnen een week met het slachtoffer (en eventueel een steunende medeleerling). Dit gesprek is een 'gesprek zonder schuldvraag'. Dat wil zeggen dat steun geboden wordt en de gebeurtenissen in kaart gebracht worden. De leerkracht doet geen oordelende uitspraken over het gedrag van het slachtoffer en dat van de pester/meelopers. Het doel is steun bieden aan het slachtoffer. De leerkracht maakt vanaf nu verslagen over de stappen, afspraken en gebeurtenissen. Ouders worden op de hoogte gesteld over wat er speelt en welke acties worden ondernomen. APC kan de leerkracht hierin begeleiden en passende aanpakken aanbieden.

- Binnen 1 week: gesprek met slachtoffer
- Notitie pestincident aanvullen in Parnassys
- Ouders op de hoogte stellen

Stap 4 (gesprek pester / slachtoffer)

De leerkracht voert binnen een week, en na het gesprek met het slachtoffer, een gesprek met de pester en één of twee meelopers. Ook zij kunnen vertellen wat er volgens hen gebeurt. Dit is wederom een 'gesprek zonder schuldvraag'. Dat wil zeggen dat er alleen gesproken wordt over het mogelijke effect van hun gedrag op het slachtoffer. Doel is om inlevingsvermogen te vergroten, afspraken te maken over het gedrag in de toekomst en het maken van een vervolgafpraak. In dit contract wordt het gewenste gedrag in de vorm van afspraken beschreven. Na dit gesprek wordt de pester gestimuleerd om excuus aan te bieden aan het slachtoffer.

- Binnen 1 week: gesprek met pester en evt. meelopers.
- Contract opstellen met pester
- Ouders op de hoogte stellen
- Altijd excuus aan slachtoffer/relatie herstel tussen overtreder en slachtoffer

Eventuele tussenstappen na stap 3 en 4 kunnen zijn:

- Er wordt hulp gezocht voor het slachtoffer om te werken aan sociale weerbaarheid en de negatieve invloed op pesterijen te verminderen (bijv: Sta Sterk training).
- Spelen er meer problemen in het leven van de pester en/of de meeloper of het slachtoffer dan wordt daarvoor een passende hulp gezocht (bijv: door het Wijkteam).

Stap 5

De leerkracht volgt het nakomen van de afspraken actief door na twee dagen, na een week, na twee weken en na een maand een vervolgesprek te voeren met het slachtoffer en met de pester. Dit kan een kort gesprekje zijn, als het goed verloopt. De pester krijgt, als deze zich niet houdt aan de afspraken nog één kans om het eigen gedrag te verbeteren.

Wanneer er sprake is van een grote zwijgende groep onder de klasgenoten die niet op het pestgedrag reageert of durft te reageren, wordt een passende interventie ingezet. Bijvoorbeeld een ouderavond voor alle ouders uit de groep. Dit gesprek wordt geleid door een directielid, een intern begeleider, APC of een externe. De avond heeft als doel informatie te verstrekken over het klimaat in de groep en tips te geven over wat ouders kunnen doen om het gedrag van hun kind te beïnvloeden. Vanzelfsprekend is de leerkracht ook aanwezig bij deze bijeenkomst.

- Minimaal 4 (korte) vervolgesprekken binnen twee weken
- Ouders worden op de hoogte gesteld
- Eventueel: ouderavond voor de klas

Stap 6

Onderstaande fases van consequenties worden ingezet als twee weken na stap 4 nog geen verbetering zichtbaar is. Directie wordt hierbij betrokken.

Fase 1:

- Een lichte corrigerende maatregel aangepast aan de leeftijd van de leerling en gerelateerd aan het probleem

Fase 2:

- Een gesprek met ouder(s), als voorgaande acties niets opleveren. De medewerking van de ouders wordt gevraagd om een einde te maken aan het probleem. Samen met de ouders worden afspraken gemaakt over handelwijze op school en thuis.

Fase 3:

- Sancties, zoals: in de pauze binnen blijven (onder toezicht), na blijven na schooltijd of voor schooltijd (bijv. 8.00 uur) melden bij de leerkracht.
 - Opnieuw aantekening in Parnassys
 - Ouders worden telefonisch/schriftelijk geïnformeerd over de gestelde sancties.
 - Afspraken over toekomstig gedrag
 - Schade verhalen en eventueel aangifte doen indien nodig.

Fase 4:

- Schorsing (zie beleid PCBO schorsing/verwijdering)

Fase 5:

- Verwijdering (zie beleid PCBO schorsing/verwijdering)

7. Borging en evaluatie

Dit pestprotocol is door team, directie en MR vastgesteld in het schooljaar 2017/2018. Borging vindt plaats op de volgende wijze:

- Het pestprotocol wordt ondergebracht bij de verantwoordelijkheid van de APC.
- Evaluatie vindt om het jaar plaats.
- Het pestprotocol wordt aan het begin van elk schooljaar op de agenda van de teamvergadering gezet.
- Nieuwe personeelsleden krijgen het pestprotocol en worden nader geïnformeerd door APC.
- Bijhouden van scholing van leerkrachten op het gebied van gespreksvoering en kennis.
- APC volgt aanvullende cursussen om de opgedane kennis actueel te houden.

Bijlage 1: Signaalkaart pesten

Signaalkaart pesten: de 6 pest-alerts!



1 Let op vluchtgedrag



2 Kijk naar rol-vastheid



3 Signaal gedragingen



4 Geen schuldgevoel en verzoening



5 Fysiek grensoverschrijdend



6 Herhaald plagen is pesten

Tip

- 1 Weg met vooroordelen**
Alle kinderen kunnen slachtoffer zijn van pesten, dus weg met vooroordelen dat alleen de kneusjes gepest worden. Ook de jongen die goed kan sporten of het meisje dat populair is, kan slachtoffer zijn van pesten. Het standaardprofiel van een slachtoffer of dader bestaat niet!
- 2 Neem signalen serieus**
Als kinderen aangeven dat ze gepest worden of wanneer ouders hiervan melding maken in school, neem deze signalen dan serieus. Ook al heb je het pesten niet kunnen waarnemen, het betekent niet dat er niet gepest wordt. Het is voor kinderen vaak lastig om toe te geven dat ze gepest worden, dus elk signaal moet serieus genomen worden. Bovendien kan pesten zo subtiel zijn dat slechts weinig leerlingen het waarnemen, daardoor kan het lijken dat het niet voorkomt.
- 3 Doe onderzoekjes en testjes**
Kinderen weten vaak goed wie door wie gepest wordt in de klas. Je kunt kleine onderzoekjes en testjes doen om er achter te komen wat kinderen weten. Natuurlijk kan het beeld dat kinderen hebben vertekend zijn, maar het kan goede aanwijzingen bevatten.

Pestgedrag is vaak moeilijk te herkennen. Deze 6 'alerts' kunnen helpen om alert te zijn op pestgedrag. Het betekent overigens niet dat er niet gepest wordt als er op alle alerts negatief wordt geantwoord. Maar zelfs bij één positief antwoord is het tijd voor extra aandacht en misschien wel maatregelen.

Deze kaart is bedoeld om je te helpen om belangrijke signalen niet over het hoofd te zien.

Kinderen die gepest worden proberen vaak sociale groepen waarin ze het risico lopen om gepest te worden te vermijden. Deze vermindering noemen we vluchtgedrag.

Voorbeelden zijn: alléén spelen op het schoolplein, langdurig toiletbezoek of in de gang blijven hangen, vrijwillig extra taken doen als de school uit is of tijdens het speelkwartier.

1 Let op vluchtgedrag

Bij pesten heeft iedereen zijn vaste rol, dit in tegenstelling tot plagen. Als iets een plagerijtje lijkt, kijk dan eens of het altijd dezelfde is die plaagt en altijd dezelfde die moet incasseren. Bij pesten zien we ook altijd meelopers en omstanders. De pester staat meestal niet alleen, de gepeste wel.

Wees je ervan bewust dat pesten niet altijd uit grote gedragingen bestaat, soms is het een stemmetje imiteren of iemand nadoen, maar altijd in dezelfde rollen.

2 Kijk naar rol-vastheid

Kinderen die gepest worden, vertonen soms signaalgedrag. Dit kunnen onschuldige gedragingen zijn die aangeven dat er stress is: krabben, tics, vreemd praten, opeens druk met iets bezig zijn, dromen. Maar het kunnen ook ernstige signalen zijn zoals vaak ziek zijn, buikklachten of zelfbeschadiging (met een schaar in je arm snijden of jezelf opzettelijk verbranden).

3 Signaal gedragingen

Kinderen maken ruzie en vechten, dit hoort erbij, maar vaak hebben kinderen na afloop een schuldgevoel of zoeken ze naar een manier om te verzoenen. Elkaar voor een aantal dagen ontwijken kan ook een manier van verzoening zijn. Bij pesten zien we dat de pester meestal niet wil verzoenen en ook niet begrijpt waarom. Schuldgevoel ontbreekt omdat het slachtoffer het in zijn ogen verdient. Zie je dat kinderen conflicten hebben, maar geen toenadering zoeken dan is er misschien iets aan de hand.

4 Geen schuldgevoel en verzoening

Pesten is soms letterlijk fysiek grensoverschrijdend en als iemand te dicht in de buurt komt kan dat bedreigend zijn. Pesters gaan deze grens vaak subtiel over door het slachtoffer even te duwen in het langslopen terwijl ze boeken uitdelen, de weg te blokkeren, onder de tafel met de voeten tegen de stoel te duwen en soms door heel dicht op de ander te staan. Fysiek grensoverschrijdend kan ook op afstand door de ander aan te staren terwijl het slachtoffer alles doet om de blik te ontwijken.

5 Fysiek grensoverschrijdend

Vaak wordt negatief gedrag afgedaan als een plagerijtje. Als het een herhaling is dan gaat het duidelijk om pesten. Een plagerijtje is leuk als het eenmalig is. Herhaling kan ook voorkomen omdat niet één leerling een geintje uithaalt, maar meerdere leerlingen hetzelfde geintje uithalen met hetzelfde slachtoffer.

Heb je een geintje vaker gehoord: stop het!

6 Herhaald plagen is pesten

Bijlage 2: De Gouden Regels van De Wonderboom

DE 10 GOUDEN REGELS VAN p.c. - basisschool de wonderboom

Zo gaan we met elkaar om.

